

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

E. R. Postma, Eindhoven

De jacht op de zegen (Gen. 27)

Izaäk - zielige, blinde oude man?

Izaäks voorliefde spoort niet met Gods voornemen. Zijn voorkeur gaat uit naar Ezau, de „meerdere”. Ezau, die hem een smakelijke wildschotel bezorgt. Aan hem wil hij de zegen geven. Maar - nog afgezien van Gods voornemen - dat is dan wel de Ezau die zijn eerstgeboorterecht voor een kom linzensoep onder ede verkwan-selde. Het is ook de Ezau die zich twee Hethitische vrouwen nam - „en zij waren een kwelling des geestes voor Izaäk en Rebecca” (Genesis 26 : 35; vgl. 27 : 46).

We luisteren weer naar de schrijver van de Hebreeënbrief. Zijn lezers dreigen „over le lopen”, zij hinken op twee gedachten, zij willen mogelijk van twee walletjes eten (vgl. 10 : 25 - de *eigen* bijeenkomsten niet verzuimen). Niet voor niets waarschuwt hij hen: „laat niemand een hoereerder zijn of een onverschillige (St. Vert. beter: een onheilige) als Ezau” (12 : 16). Dat zijn geen psychologische typeringen. Het zijn *religieuze kwalificaties*: de verhouding tot God is in geding. Er aan vooraf gaat o.m.: „ziet daarbij toe, dat niemand verachtere van de genade Gods” (12 : 15). De Groot Nieuws vertaling geeft dit prachtig weer: „let erop, dat niemand de genade Gods verspeelt”. Zoveel staat er dus op het spel. En nu noemt de schrijver Ezau een hoereerder. Niet vanwege een losbandig huwelijksleven. Maar zoals Israël vaak wordt getypeerd wanneer het de band met God negeert. Evenzo heet Ezau een onheilige: ook door zijn huwelijken begeeft hij zich buiten de door God gestelde perken. De veilige, beschuttende omheining van de afzondering van „de Kanaänieten” (vgl. Ef. 2 : 14). Hij verbreekt het isolement (B. Holwerda) dat door Abraham juist werd geëerbiedigd (Gen. 24 : 3; vgl. 27 : 46; 28 : 1, 2). Hij profaneert zich openlijk. En aan deze Ezau wil Izaäk zijn zegen, Gods zegen, toevertrouwen. Want: hij had een voorliefde voor Ezau, want wildbraat was naar zijn smaak...

't Is waar, God had tot op Izaäks oude dag nog geen enkele aanwijzing ge-

geven, hoe en wanneer Hij zijn voornemen ten uitvoer zou brengen. Maar Izaäk is ook niet van plan langer te wachten. En uit zijn wantrouwen t.o.v. de verklede Jacob blijkt, dat hij persé aan Ezau de zegen wil geven. Daarmee negeert hij Gods vrijmachtige keuze. Terecht merkt B. Holwerda hierbij op: „Men moet hem niet zien als de tragische figuur 'een blinde bedrogen door zijn eigen zoon'; ... Izaäk wist, dat hij eigenwillig handelde bij zijn begeerte om de zegen aan Ezau te geven.”

Rebecca: werken „des vlees”

Dan nu naar de tent van Rebecca, waar ook Jacob op dit moment verblijft. In tegenstelling tot Ezau hebben deze beiden er wel vertrouwen in, dat Gods beloften de moeite waard zijn. Ook lijkt de voorliefde van Rebecca voor Jacob goed te sporen met Gods voornemen. Maar niet elke activiteit die uit zulk geloof voortspruit is daarom per definitie goed te noemen. Achter Rebecca's plannetje steekt in feite de angst, dat God niet bij machte zal zijn in een tijdsbestek van enkele uren zijn plan te realiseren. De angst, dat het Hem uit de hand dreigt te lopen, zodat menselijke hulp geboden is (vgl. het optreden van Uzza in een veel later openbaringsstadium, 2 Sam. 6 : 6, 7). Heel scherp weer typeert B. Holwerda de gebeurtenissen in Gen. 27 als „de greep van het vlees naar de zegen”.

In de belofte zegt God: *Ik zal u ge-*

Inhoud

- 41 Ds E. R. Postma,
De jacht op de zegen (Gen. 27)
- 42 Mr. dr J. Meulink,
Zorg om de Kerk (2)
- 43 Ds G. van den Brink,
Pastorale Notities
- 44 Ds J. C. Schaeffer,
Hoedemaker en de Doleantie
- 45 J. F. Arends,
Ingezonden (2) - met naschrift
van drs H. de Jong
- 46 Drs D. J. Buwalda,
Gnostiek (4)

ven ... Het 'vlees' zegt: ik zal het realiseren.

Wat houdt geloof in de belofte dan in? Als mens op non-actief te worden gezet? Lijdelijk toezien en afwachten? Maar het leven van Abraham was geen werkeloos neerzitten. God zei: „Ga uit uw land ...” en hij ging. Ook Izaäk bewandelde, samen met zijn gezin, in Gerard de weg van het geloof. En in de veelzeggende geschiedenis van de putten ervoer hij: God houdt zijn woord (Gen. 26). Beiden waren *actief* in het geloof. Zij rekenden met wat God hun had geopenbaard en toegezegd. Gods openbaring was hun uitgangspunt.

Jacob: afwachten maar?

Nog beter kunnen we zeggen: Gods *openbaring* degradeert de mens niet. Denk maar aan wat Gen. 17 : 17 ons onthult: „En de HERE dacht: Zou Ik voor Abraham verbergen wat Ik ga doen?” Waarna Abraham met God gaat „onderhandelen” over Sodom. Ligt dat ook niet daarin opgesloten, dat God de mens schiep als zijn beeld, als zijn vertegenwoordiger? Gods openbaring, kennis-geving houdt juist in, dat de mens tot bondgenoot wordt gemaakt en serieus meetelt - uiteraard met een (er)kennen van eigen beperkingen. Tegelijk schept God zo een vertrouwelijkheid die precies vraagt om het vertrouwen van het geloof. Geloven is: *tot het laatst toe* vasthouden: God houdt zijn woord.

voor gebed, bijbellezing en ook voor gesprekken daarover? Juist dat laatste is belangrijk. We moeten ook met onze kinderen over onze geloofservaringen spreken, ook al stellen wij ons daarbij kwetsbaar op. Tegenover onze kinderen behoeven we heus niet te doen alsof wij onwrikbare rotsen in de branding zijn. Door een dergelijke houding prikken ze heus wel heen.

Veel ouders en kinderen leven in dit opzicht als vreemden naast elkaar. Het gevolg is, dat de kinderen in huis een zekere geborgenheid missen. Daar hebben ze echter wel behoefte aan. Wanneer de ouders de hele avond aan de t.v. gekluisterd zitten dan is het geen wonder dat de kinderen het elders zoeken. Ze zoeken dan hun vertier buiten huis, en gaan ertoe over in groepsverband met andere jongeren om te gaan met alle gevolgen van dien.

Hoe vaak ontbreekt in het gezin het wezenlijke: gezag, verantwoordelijkheid, aandacht en liefde.

Zo begint het kwaad in het gezin. Het gaat door naar de school, waar de onderwijzers vaak twifelen aan eigen gezag en overtuiging.

Een negatieve factor kan ook zijn, dat de huwelijksverhoudingen in het gezin slecht zijn. Verhoudingen, die soms zo slecht zijn, dat ze in een echtscheiding eindigen. Het gevolg is dat de kinderen vaak totaal ontworteld raken.

Het is duidelijk, dat ook het gezin een factor kan zijn, die bijdraagt tot ontkerkelijkheid, speciaal bij de jongeren. Natuurlijk is het niet zo, dat elke kerkverlating op de gezinssituatie valt terug te voeren. Daar zijn ook veel gevallen, waarbij de ouders het mogelijke gedaan hebben om hun kind voor de dienst van God te bewaren, terwijl de kinderen toch met kerk en geloof braken.

Veel schrijvers, die het geloof vaarwel zegden, geven wel wat erg gemakkelijk de schuld aan de ouders.

Wanneer de kinderen de kerk vaarwel zeggen, moeten de ouders hun kinderen toch niet loslaten, ook al is men het helemaal met hen oneens.

Het is ook goed om op geschikte momenten er met hen over te spreken. Begin er echter niet telkens weer over. Laat wel in uw gedrag en houding zien wat voor u het grootste, het allesbeheersende in uw leven is. En bovenal: vergeet hen nooit in uw gebed.

Verwereldlijking van de Kerk

Wanneer wij vragen naar de oorzaken van de ontkerkelijkheid komt ook de kerk er helaas niet brandschoon af. Laten wij maar eens lezen wat Paulus in Ef. 4:10 over de gemeente zegt (vertaling Anne de Vries):

„We moeten geen kinderen meer zijn, die zich als stuurloze schepen in de storm laten wegblazen door elke leer, die de mensen maar kunnen bedenken bij hun doortrapt listige pogingen om

anderen op een dwaalspoor te brengen. Nee, we moeten de waarheid in het oog houden, dan zullen wij ledematen allemaal naar Hem toegroeien die het hoofd is: Christus. Vanuit het hoofd wordt de groei van het hele lichaam beheerst. Het lichaam is opgebouwd uit een groot aantal delen die samen het geheel in stand houden, en het groeit door de juiste werking van elk van die delen. Het bouwt zichzelf op door de liefde.”

Wanneer wij deze woorden uit de Schrift overwegen, moeten we erkennen, dat ook kerken ernstig tekortschieten.

G. van den Brink

Pastorale Notities

M'n Opa, m'n Opa ...

„M'n opa, m'n opa, da is zo'n aardige man!

Hij brengt altijd toffies mee.

Hij is de aardigste man van Europa!”

Aldus een vrije weergave van een lied van Annie M. G. Schmidt.

Ik heb m'n opa Pieter Prins nooit gekend. Maar ik heb hem van m'n jongste jaren voor me gezien in de verhalen van m'n moeder: een blonde, ronde zeeman, een lach op zijn gezicht, de glimmende pet op één oor, en een vaatje rode Spaanse onder zijn arm. Het schip dat hij naar buiten geloodst had was in zo'n hevige storm gekomen, dat hij het niet meer had kunnen verlaten. Dat betekende een gedwongen terugreis via Spanje. Maar hij had zijn kans benut!

Maar veel indrukwekkender was het verhaal van de rampnacht. Er zat een schip op de gronden en de reddingsboot werd klaar gemaakt. En opa was schipper van die boot. Maar m'n oma was ver in verwachting (ze kreeg dertien kinderen) en ze zei: „Piet, deze keer niet! Ik ben zo bang!”. Nou laat een mensenredder zich niet zó maar van zijn bank praten, zeker niet als hij schipper is. Maar de baas van de reddingsmaatschappij zei: „Prins, jij blijft deze keer bij je vrouw”. Nauwelijks was de reddingsboot het smalle haventje van Hellevoetsluis uitgevaren of hij sloeg om en verging met man en muis. M'n moeder zei altijd: „Als opa toen verdronken was, waren ik en jij er nooit geweest”. Dat was een vreemde gedachte: er nooit geweest zijn! Later las ik iets dergelijks in de catechismusverklaring van ds Vonk: als onze grootouders op hun trouwdag met het koetsie in het water waren gereden en waren verdronken, waren wij er nooit geweest. Ik vond en vind mijn verhaal schokkender.

Kort geleden kwam ik mijn opa weer

We moeten de waarheid in het oog houden, zo schrijft Paulus, maar zijn er niet veel kerken, die zich als stuurloze schepen in de storm laten wegblazen door elke leer, die de mensen maar kunnen bedenken?

De verwereldlijking is ook de kerkmuren niet voorbijgegaan. In veel kerken laat men vrij spel aan onbijbelse beschouwingen. Er wordt een ruimte gegeven die niet naar de Schrift is.

Zo stelt men, dat de Bijbel vol fouten staat. Theologen menen zelf te mogen en te kunnen uitmaken wat wel of niet juist is in Gods Woord.

tegen, heel onverwacht. Het gebeurde bij de heerlijkste zondagavond-bezigheid die ik ken: onder het genot van een mooi muziekje en een goed glas wijn (!) snuffelen in oude kranten, zo van 100 jaar geleden. Ik had de Heraut van Abr. Kuyper onder handen en was gevorderd tot 1914. Toen nodigde in de rubriek Officiële Berichten m'n opa P. Prins plotseling de kerk uit voor de volgende vergadering van classis Briele van de Gereformeerde Kerken. Wat een verrassing! Nooit geweten dat opa ouderling en scriba was geweest! Ineens stond hij een stuk dicht bij me. Midden in mijn wereld en mijn werk. Ik weet natuurlijk niet of hij een goeie ouderling is geweest. Maar, neem me niet kwalijk, een zeeman en mensenredder, dat moet wel een flinke opa en een flinke ouderling hebben opgeleverd. Hij moet dus geweten hebben van de beslommeringen van het kerkeraadswerk, van blijde en deprimerende huisbezoeken, van mensenredden langs de deuren! Dat gaf me een oppepper van je welste en die kon ik die zondagavond best gebruiken. Zo in de geest van de schipper naast God, die vanaf zijn roerbank zijn roeiers aanmoedigt: háálen!!! háálen!!! Dat zal m'n opa ook nooit gedacht hebben toen hij dit berichtje plaatste. Opa bemoedigt opa (kleinzoon-opa). Zo in de geest van: „Jonge, de Here God zal jou er ook doorheen halen!”

Of, zoals de psalm zegt:

Op u hebben onze vaders vertrouwd, zij hebben vertrouwd en Gij deed hen ontkomen

op U hebben ze vertrouwd en ze zijn niet beschaamd geworden. (Ps. 22:6) Of de eenheid der geslachten ook een werkelijkheid is!

M'n opa, m'n opa, dat was een flinke man!

Moge dit lied klinken zolang de zon schijnt!

Hoewel: aardige-opa-zijn is ook leuk. Daar gebruiken we tegenwoordig geen toffies meer voor.

Die zijn uit de tijd.

Nee, dan „een stukkie woggst!”.

Dat is ook van alle tijden.

Zorg om de Kerk (2)

Zelfonderzoek nodig

In het vorig artikel werd erop gewezen, dat de voortgaande secularisatie, de wereldlijking, een belangrijke rol speelt bij de ontkerkelijking. Het is niet voor het eerst in de geschiedenis van ons werelddeel, dat velen de kerk vaarwel zeggen. Toch is er verandering opgetreden. In de 60er jaren haakte men vaak af uit fel protest. In de 70er jaren deed men het vaak met diepe weemoed, maar nu in de 80er jaren gebeurt het zonder een zweem van emotie. Zij, die afhaken zijn vaak niet op de kerk afgeknapt, maar de naam van God is hen volkomen vreemd geworden. Het geloof en het gebed zijn afgestorven. Er is geen brug meer naar de overkant. Het aantal geestelijke daklozen wordt steeds groter. Daarbij gaat het gezin ook steeds meer verdwijnen. Allerlei geestelijke waarden zijn verloren gegaan. Er is overal in West-Europa een grote morele en geestelijke dakloosheid ontstaan.

Niet alleen in christelijke, maar zelfs in marxistische kringen wordt geklaagd over het nihilisme van de „holle” mensen in de jaren tachtig. Men spreekt ook wel van „noch-noch” mensen. Dat zijn mensen, die door geen enkele overtuiging meer worden aangetrokken. Ze zijn alleen maar gericht op de dagelijkse bevrediging van eigen behoeven en belangen.

Dat geldt vooral voor de jongeren, die vaak vluchten in consumptie, drank, drugs, misdaad, geweld, snel leven of zelfvernietiging en zelfmoord.

Normen zijn hen niet bijgebracht. In de samenleving groeien zij op met slechte voorbeelden van hebzucht en bedrog.

Deze afschuwelijke ontwikkeling kunnen we niet alleen verklaren uit de secularisatie. Dat is wat al te gemakkelijk. Met name is er de vraag in hoever wij zelf als gezin en ook als kerk mee schuld hebben aan het feit, dat zovelen kerk en geloof de rug toekeren. Op de synode van de Chr. Geref. Kerken wees ouderling D. Koole er terecht op, dat de jongeren van hun kant ervaren, dat thuis en in de kerk (prediking, onderricht en pastoraat) zelden echt wordt ingegaan op hun vragen en problemen. Veel vragen worden ontkend of er komen ontwijkende antwoorden. Kernpunt bij de meeste vragen van jongeren is het probleem van de Godsvraag. Het diepste probleem ligt rond de vraag naar het bestaan van een persoonlijke God en de relatie tot Hem.

Het leefpatroon van de huidige wereld biedt geen ruimte meer voor vormen en gewoonten, die vroeger kenmerkend waren voor christelijk leven.

In gezinnen is bijvoorbeeld geen plaats meer voor het meditatieve element. De omgang met God maakt geen deel meer uit van het bestaan. De confrontatie met het andere leefklimaat blijkt

bij veel jongeren ertoe te leiden dat de kerkgang vervalt evenals de contacten met de kerkelijke gemeenschap.

Pogingen om de jeugd opnieuw bij de kerk te betrekken stuiten vaak op grote problemen. Echte communicatie blijkt erg moeilijk. De jeugd lijkt haast onbereikbaar.

Aldus de heer Koole, die ook de vrees uitsprak, dat lang niet alle ambtsdragers in staat zijn met deze vragen om te gaan.

Ik vrees, dat Koole hier een juiste tekening van de situatie heeft gegeven. Dit betekent, dat wij bij vragen naar de oorzaken van ontkerkelijking ook gezin en kerk aan een kritisch onderzoek zullen moeten onderwerpen. Dat wordt bij het geklaag over „de jeugd van tegenwoordig” wel eens vergeten. Zelfonderzoek is nodig.

Het Gezin

Welk voorbeeld geven wij als ouders? Kloppen onze woorden met onze daden?

Het is erg belangrijk voor het gezin hoe ouders zelf met hun geloof en met de kerk omgaan. Wanneer b.v. door de ouders wel „vroom” gepraat wordt, maar uit hun handelen blijkt, dat men eigenlijk beheerst wordt door geld verdienen en geld uitgeven, terwijl een echte bezinning op het bestaan ontbreekt, kan dat op de kinderen een funeste invloed hebben.

Welvaart kan ook gevaarlijk zijn voor ons geloofsleven.

Wanneer de ouders erg kritisch staan tegenover de kerk heeft dat invloed op de kinderen. Zij nemen dat gemakkelijk over en trekken verdergaande consequenties als wijzelf bedoelden.

Wanneer geloof en kerkgang voor de ouders een puur formele zaak is geworden en geen gevolgen heeft voor ons levensgedrag, waarom zou je je als jongere nog druk maken over de kerk? Een minpunt is ook het feit, dat men in deze tijd zo gemakkelijk van kerk verandert. Staat kerk a je niet aan, dan stap je over naar kerk b.

Daar komt voor onze kerken nog bij, dat we als kerken maar een korte traditie hebben, als kleine kerken weinig voorstellen en in veel plaatsen geen Ned. Geref. Kerk gevonden wordt.

Met dat lichtvaardig kerkje wisselen laten we aan onze kinderen echter zien, dat de band met onze medebroeders en zusters in de kerk toch niet zo erg hecht is.

Ook een kerk waarop we misschien heel terecht kritiek hebben blijft een gemeente van Christus, die we niet zonder belangrijke redenen vaarwel mogen zeggen.

Zien onze kinderen iets van onze omgang met God?

In de Schrift is sprake van wandelen met God. Dat betekent, dat God met ons spreekt en wij naar Hem luisteren. En wij van onze kant spreken tot God en Hij luistert naar ons. Juist door dat wandelen met God krijgt ons leven zin. Dat moeten ook onze kinderen aan ons kunnen zien.

Nemen wij als gezin de nodige tijd

JAARVERGADERING „OPBOUW”

De jaarvergadering van de Persvereniging „Opbouw” wordt gehouden

op **zaterdag 28 maart a.s.** in de **Jeruzalemkerk**
aan de Troosterlaan no. 65 te **Utrecht**.

In de morgenvergadering zal de heer C. Huizinga te Heerenveen spreken
over het onderwerp:

HET RECHT OM TE WONEN

(over de toekomst van onze kerken)

De morgenvergadering, die voor ieder toegankelijk is, begint te 10.30 uur.
De zaal is al open te 10.00 uur, zodat u eerst nog een kopje koffie kunt drinken.

Het Bestuur

Er wordt geleerd, dat ons godsbeeld bepaald wordt door onze ervaring. En zo kregen we allerlei theologieën, de bevrijdingstheologie, de feministische theologie, de zwarte theologie, de materialistische exegese enz.

Dat God almachtig is wordt door velen in navolging van Sölle, Wiersinga e.a. ontkend.

De kerk, zo merkte ds v. d. Kwast laatst op, lijkt wel een winkel van Sinkel, waar elke wind van leer te koop is. De synode bespreekt veel onderwerpen, maar de meest wezenlijke vragen van geloof en belijden dreigen onder tafel te raken.

Ook zijn er kerken, die zich op het terrein van de politiek wagen. De kerk-gangers vergast men op politieke preken. Geen wonder dat de kerkleden dan wegblijven. Praktisch politiek spreken is een gevaar voor de kerken.

Wat wordt er verder geknoeid met ethische vraagstukken als abortus en euthanasie. Men holt daarbij achter de wereld aan.

Veel kerken zijn helaas stuurloze schepen geworden, die in de storm worden weggeblazen.

Geen wonder, dat velen de kerk verlaten.

Twisten in en tussen de kerken

De laatste zin, die ik uit Efeze 4 citeerde was: „Het bouwt zichzelf op door de liefde.”

Wat brengen we daar weinig van terecht. Wat zijn er een onenigheden, ja felle twisten in en tussen kerken en groepen.

Vroeger had ik wel eens de indruk, dat deze twisten een gereformeerde specialiteit waren. Door mijn voorzitterschap van het bestuur van de E.O. heb ik helaas geleerd dat die twisten zich bij alle kerken en groepen voordoen.

Elkaar weer vinden is er meestal niet bij.

Zelf heb ik nu twee kerkelijke breuken meegemaakt. Daar kom je nooit helemaal overheen.

Wanneer zo'n breuk dan 25 jaar oud is gaan we rustig zelfs een jubileum vieren.

In de kerken zelf zien we ook veel twisten en verdeeldheid.

De Herv. Kerk is verdeeld in groepen, die hun eigen weg gaan.

In de Geref. Kerken zien we hetzelfde. In de Chr. Geref. Kerken wordt op dit moment een scherpe strijd gevoerd. Men zal zeggen: dat is een strijd voor de waarheid. Maar moet die strijd dan op deze wijze gevoerd worden?

In onze kerken is het over het algemeen wat rustiger, maar de situatie te Zwolle laat zien, dat het ook in de Ned. Geref. Kerken niet overal goed is.

De comm. Roukema, die het voorwerk deed op de Landelijke Vergadering sprak terecht uit, dat in Zwolle sprake is van een broedertwist.

De Landelijke Vergadering zelf sprak

uit, dat in Zwolle geen sprake was van een valse leer of een duidelijk omschreven grove zonde, maar verschillen van overtuiging, die allerm minst uitzonderlijk zijn en een uiteengaan van de broeders en zusters in het geheel niet onvermijdelijk maken. De L.V. wees dan ook de enig juiste weg aan, die van de verzoening.

Helaas is van verzoening nog steeds geen sprake.

Hoeveel jongeren en ook ouderen hebben wegens deze onzalige broedertwist de kerk voorgoed verlaten.

De L.V. heeft in de zaak Zwolle naar art. 35 van het kerkelijk akkoord als beslissende instantie een uitspraak gedaan waarbij de gemeente te Zwolle

gewezen wordt op haar dure plicht om de geestelijke eenheid van Christus te vertonen. Maar de strijd gaat door.

Hereniging van kerken is blijbaar een onmogelijke zaak. Hoe lang zijn er nu al contacten tussen de Chr. Geref. Kerken en onze kerken? Behalve op een enkele plaats, waar men minder door de historie gehinderd wordt, is van echte toenadering nauwelijks sprake.

Het trof mij pijnlijk, dat op de synode van de Chr. Geref. Kerken de bezwaren tegen onze kerken weer breed uitgemeten werden. En dat terwijl deze kerken zelf met grote verdeeldheid hebben te kampen en het onderling vertrouwen bij velen weg is.

Hoe komt dit alles over bij jongeren?

J. C. Schaeffer, Emmeloord

Hoedemaker en de Doleantie (1)

Op de predikantenkring in Breukelen heb ik begin december vorig jaar in het kader van het herdenkingsjaar van de Doleantie iets over bovenstaand onderwerp doorgegeven. Zonder enige pretentie bied ik dit nu de lezers van „Opbouw” aan. Het onderwerp heeft mij zelf vooral geboeid, omdat Hoedemaker er zo na aan toe is geweest om met de Doleantie mee te gaan en zich in veel opzichten zo nauw verwant heeft gevoeld met de voormannen van de Doleantie. En toch scheidden zich op een beslissend moment hun wegen. Daarover hoop ik in enkelen artikelen het één en ander te vertellen.

Korte levensschets

In dit eerste artikel wil ik het leven van Hoedemaker schetsen in grote lijnen. In volgende artikelen zal dan nader worden ingegaan op zijn breuk met de Dolerenden en de achtergronden daarvan.

Philippus Jacobus Hoedemaker werd op 16 juli 1839 te Utrecht geboren als zoon van de boekhandelaar Johannes Hoedemaker en Evertje Beukers. Vader Hoedemaker was voor zijn geboorte met de Afscheiding van H. P. Scholte meegegaan. Moeder Hoedemaker was haar man met een bezwaard gemoed gevolgd. Het was ook min of meer tegen haar zin, dat Philippus Jacobus in de Afscheiden Kerk door Scholte werd gedoopt. Eveneens kon zij zich in tegenstelling tot haar man niet verenigen met Scholte's aanvraag om officiële erkenning van de Christelijke Afscheidene Gemeente te Utrecht.

Hoedemaker zelf heeft later over zijn moeder geschreven, dat zij de Kerk der vaders begeerde hersteld te zien, maar haar ook in haar verval niet losliet. Voor zijn geboorte zou zij haar kind al aan 'Neerlandsch kerk' gewijd hebben. En meer dan eens moet ze hebben gezegd, dat zij voor hem een belofte van

God had ontvangen, dat hij voor die kerk tot grote zegen zou zijn. Dit tekent wel het wat mystiek getinte milieu waaruit deze vrouw afkomstig was. En hoewel zij overleed toen haar zoon nog maar amper twaalf jaar oud was, heeft zij toch duidelijk een stempel op zijn manier van denken en beleven gezet.

Amerika

Aanvankelijk leek het er overigens helemaal niet op, dat Hoedemaker hoe dan ook iets voor de kerk in Nederland zou gaan betekenen. In 1851 verliet het gezin met de stroom landverhuizers uit godsdienstige motieven naar Amerika. Men vestigde zich daar in Kalamazoo.

Naar de vurige wens van zijn ouders begon hij aan de studie in de theologie. Maar na een crisis in zijn geloofsleven kapte hij ermee. Echter, via een kortstondige betrekking als klerk op een advocatenkantoor, een vluchtige bemoeienis met de politiek en een jaar onderwijzerschap, keert hij toch weer op zijn schreden terug. En zodoende komt hij terecht op een Congregationalistenschol te Chicago. Het is op z'n minst opmerkelijk te noemen, dat de

later zo felle bestrijder van het confederatieve kerkverband zijn opleiding gedeeltelijk gevolgd heeft aan een school der vrije kerken!

Terug in Nederland

In 1862 gaat Hoedemaker op reis naar Duitsland via Londen. Onderweg doet hij Amsterdam aan. Een merkwaardig voorval heeft toen aan zijn leven een bepaalde richting gegeven. Op de 21e september zou hij 's ochtends preken in de Hervormde Oosterkerk en 's avonds in de Afscheiden Keizersgrachtkerk. Als de Afscheidenen echter horen van zijn voorgaan in de Hervormde Kerk, zeggen zij hem de avonddienst af. Achteraf ziet hij hierin leiding van God, dat Hij hem zijn plaats in de Hervormde Kerk wees.

Hoewel het niet zijn bedoeling was om in Nederland te blijven, komt Hoedemaker na zijn reis naar Duitsland toch weer naar het vaderland terug. Of zou het misschien beter zijn hier de term 'moederland' te gebruiken. Want het besluit om zich definitief in Nederland te vestigen is mede geboren uit een mystiek getint roepingsbesef, dat met name zijn moeder op hem heeft overgedragen. Dat besef is zeer versterkt door een bijzondere gebeurtenis, die op Hoedemaker grote indruk heeft gemaakt.

Nadat hij in één of ander dorp gepreekt had, kwam een oude man naar hem toe en terwijl deze hem de hand drukte, zei hij: „Nu zie ik, dat God een waarmaker van Zijn belofte is. Toen uw vrome moeder Nederland verliet, zeide zij mij bij het afscheid: 'Mij zult ge niet meer zien... maar ik heb een stille verwachting, dat gij hem (op u wijzende)... het Evangelie van Gods genade nog zult hooren verkondigen. God heeft het mij beloofd! Ik heb hem aan Neerlands Kerk gegeven.'” *)

Studie in Utrecht

Zo vestigt Hoedemaker zich definitief in Nederland en wel in zijn geboortestad Utrecht. In 1863 begint hij daar opnieuw de studie in de theologie. In 1867 promoveert hij op een proefschrift, dat als titel draagt: Het probleem der vrijheid en het theïstisch Godsbegrip”.

Interessant voor de kennis van zijn opstelling in de kerkelijke spanningen van die dagen is één van de stellingen bij dit proefschrift: „Het ontwikkelingproces, waarin de Christelijke Kerk in het algemeen en de Nederlandsch-Hervormde Kerk in het bijzonder, in onzen tijd zich bevindt, is van dien aard, dat gedwongen verwijdering der Moderne Theologen uit haar midden, ook indien die rechtens vrijstond, haar op zedelijke gronden niet zou zijn aan te bevelen.” In de destijds gevoerde

discussie over de juridische of de medische tuchtbeoefening, kiets hij hier voor de laatste.

Predikant en hoogleraar

Van 1868 tot 1880 is hij achtereenvolgens predikant te Veenendaal, Rotterdam en Amsterdam. In zijn Veenendaalse periode komt hij in contact met Abr. Kuyper. Met hem werkt hij mee aan de oprichting van de Vrije Universiteit.

Op 29 oktober 1880 houdt Hoedemaker de wijdingsrede aan de vooravond van de opening van de V.U. Bijzonder to-the-point kiest hij als uitgangspunt 1 Sam. 13, 19-22, waar gesproken wordt over de schaarste aan strijdwapens bij het volk van God als gevolg van de Filistijnse overheersing. Vandaaruit karakteriseert hij de V.U. als de wapensmidse, die het arsenaal moet leveren en waar men moet leren de wapens te hanteren ten dienste van kerk en samenleving.

Zelf aanvaardt Hoedemaker een hoogleraarschap aan de pas opgerichte universiteit, o.a. in de O.T.-ische vakken.

Het kerkelijk konflikt

In deze jaren begint het kerkelijk konflikt in Amsterdam zich steeds scherper af te tekenen. In tegenstelling tot zijn collega's Kuyper en F. L. Rutgers, is Hoedemaker daar niet zo zeer rechtstreeks bij betrokken geweest, omdat hij in Breukelen was gaan wonen. Zo blijft hij persoonlijk buiten de strijd. Maar als in 1886 tachtig kerkeraad-

leden door het Classicaal Bestuur worden geschorst i.v.m. de attestenkwestie, kiest hij onomwonden tegen het Classicaal en later ook tegen het Synodaal Bestuur. Tevens verleent hij zijn medewerking aan de organisatie van een Kerkelijk Congres op 11 jan. 1887 te Amsterdam. Op die datum zouden in gebouw „Frascati” in Amsterdam kerkeraad- en gemeenteleden bijeenkomen met het doel zich te bezinnen op een breuk met de Synodale Organisatie. Op dit Congres zal Hoedemaker zelf één van de sprekers zijn. Als echter de Congresgangers verplicht worden een bepaalde formule te ondertekenen, waarmee hij zich onmogelijk kan verenigen, wendt hij zich teleurgesteld af. En dit betekent dan de breuk met de Dolerenden.

Laatste levensjaren

In 1887 neemt Hoedemaker i.v.m. de gestoorde verhoudingen met zijn mededocenten ontslag als hoogleraar aan de V.U. Hij neemt een beroep aan naar Nijland, een dorpje in de buurt van Bolsward. In 1889 keert hij echter opnieuw als predikant terug naar Amsterdam. Binnen de Hervormde Kerk wordt dit gezien als een bewijs, dat het met de moderne vrijzinnigheid in de hoofdstad dus wel meevalt en dat de Doleantie niet rechtmatig zou zijn geweest.

Tot zijn emeritaat is hij verder predikant in Amsterdam gebleven. Kort daarna, op 26 juli 1910, stierf hij te Santpoort.

J. F. Arends, Enschede

Ingezonden (2)

Dat *alles achterwege laten* kan inderdaad betekenen dat wij een offer brengen terwille van de *gemeenschap* der gelovigen die Christus toebehoren in het belijden en onderhouden van Zijn Woord. De Nieuwtestamentische Gemeente kende ook dit probleem. De reactie van de apostel Paulus daarop heeft toch ook voor ons, normatieve betekenis? Om bij het door drs De Jong genoemde voorbeeld te blijven: De Landelijke Vergadering onzer kerken heeft getracht tot een evenwichtige benadering te komen. Een tweede studieopdracht was het gevolg. Behoort het nu tot de Christelijke vrijheid op grond van de door hem gegeven argumentatie, als plaatselijke kerk een eigen weg te gaan en zo het kerkverband voor voldongen feiten te stellen? Wat is dan nog de waarde van dit kerkverband? We kunnen dan de aanduiding Gereformeerd wel doorstrepen. Het is mij bekend dat drs De Jong met het boven aangegeven standpunt,

de tolk is van meerderen in onze kerken. De Kerk van Amsterdam-C. heeft in elk geval de Gereformeerde weg bewandeld door het oordeel van de Landelijke Vergadering te vragen. Er zijn enkele kerken die dat kennelijk niet nodig vonden en daarin een eigen weg insloegen. Daarmede werd reeds een zware wissel getrokken op het kerkverband.

Het moge duidelijk zijn dat het karakter daarvan, wel heel erg in de mist komt te hangen als de benaderingswijze - zoals die in de artikelen van drs De Jong naar voren komt, leidraad zou gaan worden voor het kerkelijk handelen.

Merkwaardig is ook de positieomschrijving van onze Kerken t.o.v. de Vrijgemaakte Kerken. Ook hier worden op basis van ervaringen praktische conclusies getrokken voor het verdere handelen. Principiële normering ontbreekt. Ook geen poging tot relativering maar wel een uitspraak met absoluut karakter: „Zoals een pasgeboren kind niet meer in de moederschoot terug kan, zo kan ik niet meer Vrijgemaakt worden”. Een vreemde vergelijking. Alleen begrijpelijk misschien voor iemand die af wil rekenen met het

*) G. Ph. Scheers, Philippus Jacobus Hoedemaker, Wageningen, 1939, blz. 18.

verleden i.c. ook persoonlijk, een streep wil halen door zijn vroegere instemming met de Vrijmaking van de Synodebesluiten van 1944. Dat laatste wil ik echter van drs De Jong niet aannemen.

Als lid van een Nederlands Gereformeerde Kerk ben ik in het belijden en beleven van mijn geloof, nog steeds met hart en ziel *Vrijgemaakt*. Omdat ik dat laatste wilde blijven ben ik het eerste geworden. Voor mijn besef geldt dit voor zeer velen in onze kerken. Wat is het verschil tussen ons beiden in de hantering van dit begrip? Ik heb de indruk dat drs De Jong aan het begrip Vrijgemaakt een ideologische betekenis verbindt, die ongetwijfeld verband houdt met de kerkelijke moeiten in de zestiger jaren: Een aanvulling op de aanduiding Gereformeerd, blijken- de uit een bepaald gedragspatroon. We zijn thans echter een kleine twintig jaar verder. De tijd heeft ook in de Vrijgemaakte Kerken niet stil gestaan. De vraag is of de principiële kloof die toen ontstaan is ook thans nog als zodanig bestaat of, dat bepaalde toen lijkende principiële verschillen thans geen enkele actualiteitswaarde meer hebben en in de doos der geschiedbeschrijving kunnen worden bijgezet. Het is mijn overtuiging dat dit laatste het geval is en dat, wat ons als Kerken van Christus *verenigt* veel sterker is dan wat ons thans *scheidt*.

Daarom zou ik drs De Jong willen vragen bovenstaande stelling nog eens nader te willen overwegen en daarin ook te betrekken de besluiten van de Synode van de Vrijgemaakte Kerken te Heemse, waarin de leer van ds Hoorn werd afgewezen. Een leer die m.i. als een zeer extreme vorm van „de ware kerkidee” kan worden aangeduid maar mede een verklaring geeft, dat het in de zestiger jaren tot een kerkelijke breuk heeft kunnen komen. Wie thans een oordeel wil geven over het begrip „vrijgemaakt”, daarmee wijzend op de huidige (Vrijgemaakt) Gereformeerde Kerken, kan niet om deze laatste synodebesluiten heen. Het heeft mij bevreemd dat de betekenis daarvan in onze kring niet is opgemerkt.

Uiteraard ben ik het met drs De Jong eens dat „kerken niet aan elkaar kunnen worden geplakt” en dat vereniging van kerken het risico inhoudt, dat een deel zich niet voegt en verder een eigen weg volgt. Maar moeten wij ons door dat risico laten leiden of door de weg der geloofsgehoorzaamheid te volgen en te voldoen aan de roeping die van Christus wege tot Zijn Kerk hier op aarde komt in Zijn gebed!? „Ik bid niet alleen voor dezen, maar ook voor hen, die door hun woord in mij geloven, opdat zij allen één zijn, gelijk Gij Vader in Mij en Ik in U, opdat de wereld gelove dat Gij Mij gezonden hebt... Opdat zij één zijn gelijk Wij één zijn... dat zij volmaakt zijn tot één opdat de

wereld erkenne dat Gij Mij gezonden hebt” (Joh. 17, 20/23).

Welnu mogen wij als Nederlands Gereformeerde Kerken, en ook (Vrijgemaakt) Gereformeerde Kerken, Christelijk Gereformeerde Kerken, de roeping die in bovenstaande woorden tot ons allen komt, nog langer beschamen? Ze gaan relativeren in verband met onze persoonlijke omstandigheden en gevoeligheden? Het antwoord kan toch niet twijfelachtig zijn?!

Naschrift

De lust om op deze kritische reactie op mijn artikelen over onze identiteit opnieuw in kritische zin te reageren, is niet zeer groot. Als ik zulke dingen lees als in 't artikel van de heer Arends staan, heb ik altijd de neiging tegen mezelf te zeggen: sufferd, dat had jij zelf toch ook wel kunnen bedenken! Waarom heb je dat dan niet gedaan? Ik ben 't er niet eens mee oneens, moet je begrijpen. Waarom breng ik dit geluid dan ook niet voort?

Wel, omdat er nu volgens mij genoeg soorten 'gereformeerd' zijn. We staan voor de noodzaak onszelf op bepaalde punten een relativiseringskunst bij te brengen. Doen we dat niet en blijven we alles principiële zien, dan zullen we ons als reformatische christenen steeds verder uit elkaar vechten, - onder de luidste betuigingen van onze wil tot eenheid.

Net als de heer Arends ben ik van mening dat wat ons met de vrijgemaakten (om hen als voorbeeld te nemen) verbindt veel meer is dan wat ons van hen scheidt. Goddank is dat zo. Maar stel je nu toch eens voor dat we weer terug gingen. Zou het kerkelijke triumfalisme (waar de vrijgemaakten toch al voor op moeten passen) dan geen hoogtij vieren? Zij kunnen al niet eens tegen hun ongelijk, laat staan tegen hun gelijk.

Kerkscheuring moet je serieus nemen. Zulke breuken mag je niet op 't lichtst genezen, om 't profetisch te zeggen (Jeremia 6 : 14). Daarom moet je zoeken naar een zin van de scheiding: Wat zou Christus er mee bedoelen dat we uit elkaar geraakt zijn? Het zou toch kunnen zijn dat Hij zegt: trekken jullie maar eens een poosje gescheiden op, ruzie-makers die jullie zijn! En leer elkaar zo maar eens een beetje waarderen! Maar in deze benaderingswijze ligt inderdaad een relativering van de scheiding tussen ons opgesloten. En dat relativiseringsvermogen heb je bij meer splitsingen nodig. Niet bij alle, wel bij meer.

Zoals veel echtscheidingen zo vind ik ook veel kerkscheuringen voorlopig en niet definitief - maar op voorwaarde dat je ze serieus neemt en niet voortdurend bij de ander over 't hek kiikt, want dan leer je er niets van. Toen Noord- en Zuid-Israël uit mekaar vlo-

gen waren er ook herenigings-forceerders met lijmpogingen van 'eenheid door waarheid', enzovoorts, enzovoorts, maar God zei: Keer terug, ieder naar zijn huis, want door Mij is deze zaak geschied (1 Koningen 12 : 24).

Als dan zo de ware d.w.z. strikt bijbels georiënteerde kerken in dit land ten opzichte van elkaar apart zijn gesteld (of liever: ieder voor straf in de hoek zijn gezet) is het niet de bedoeling dat ze niets anders doen dan daarover treuren en zeuren. Zij zijn ook geroepen ieder het eigene op te zoeken om daarmee de anderen te dienen. Om die reden zoek ik naar de identiteit van onze kerken en meen die te vinden in het iets losser zijn van de knellende banden aan het verleden en aan elkaar. Ik weet dat er zijn in ons midden die als ze ons met dit gegeven aan de gang zien, hun hart vasthouden. Ik weet echter ook dat er in andere kerken zijn die daar met belangstelling en zelfs jaloersheid naar kijken. We zullen ten opzichte van beiden het hoofd koel en het hart warm moeten houden.

H. de Jong

D. J. Buwalda, Bilthoven

Gnostiek (4)

„Beseft van welke hoogte gij gevallen zijt.” Openb. 2, 5.

1. Quispel, Gnoosis als Weltreligion, 1972 zegt: „De gnostici zijn venijniger ketters dan de kerkvaders vermoedden, niet zelden gevaarlijke individuen, en dit is juist het wezenlijke bij hen.”

„Het zijn lieden”, zegt onze Heiland, „die van elders naar binnen klimmen, in de schaapskooi, dieven en moordenaars.” Joh. 10 : 1.

Dat is hun evenwel slechts mogelijk, doordat de schapen niet meer *zélft*, zoals de Heiland dat van hen wil, met *hun eigen individualiteit in hun eigen situatie*, controleren of het *wérkelijk* de stem van de Herder is, die zij volgen, maar de beslissing - die de richting en de zin van hun leven bepaalt, overlaten aan anderen, wie dan ook.

Quispel denkt aan de kerkvaders, maar er zijn meer instanties.

Het lijkt hun veiliger, rustiger, vertrouwd, liefdevoller in het gareel van anderen te lopen. In feite evenwel verloocheunen ze Hem, Die gezegd heeft: „Meent gij dat ik gekomen ben om vrede te brengen op de aarde? Niet om vrede te brengen, maar het zwaard!” Mt. 10, 34.

2. De gnostiek eist voor haar satanisch uitgedroogde lichtwereld erkenning in de *reële, concrete*, actuele werkelijkheid, waar de Wet van God heerst. En Marcion wist deze te verkrijgen door óók een „evangelie” te schrijven. Daardoor wist hij *gesprekspartners* te strikken, en hun denken boven de creatuurlijke werkelijkheid en haar Norm uit de lichten en over te hevelen naar zijn „boven-tijdelijk” „paradijs”, waar de boom des levens en de boom van de echte, zuivere, betrouwbare kennis van Gods heilige Naam niet te bloeien staan, maar principieel worden verfoeid en verbannen. En via de gesprekspartners, zijn „vak”-genoten droeg hij de gnostische verstenen-de voorstellingswereld de argeloze gemeenten van Christus binnen. Zo wist hij zijn enorme invloed te laten gelden bij de vorming van het oordeel, en is de roep om een canon van betrouwbare bijbelboeken door het woeden van deze stokebrand en de zijnen ontstaan.

3. Lucas beschrijft in de genoemde passage 22 : 43 en 44 het hoogepunt van de worsteling van onze Heiland met de satan. Deze plaatst Hem nu *opnieuw* voor de keuze, en ditmaal vlak voor de gruwelijkste vermoordding die denkbaar is.

4. De kruisiging is een marteling waarbij elke wreedheid in toepassing wordt gebracht, die menselijke verdorvenheid voor een medemens bij mogelijkheid kan uitdenken. De evangelisten geven slechts sobere mededelingen: zij werden immers met de gruwel van deze dood geregeld geconfronteerd. En rekenen bij hun lezers op dezelfde ervaring.

5. Jezus Christus, de Zoon van God, wordt hier overrompeld door een doodsangst van ongekende hevigheid. Zoëven, Joh. 17 : 1, heeft Hij Zijn Vader gesmeekt: „Vader, het uur is gekomen, verheerlijkt Uw Zoon, opdat Hij U verheerlijkt.” Zijn heerlijkheid bestaande in de verlossing van Zijn geschapen wereld, Zijn levenstaak, nu, eindelijk, Zijn oogmerk - van het begin af aan - te mogen bereiken. Hij is bij Zijn doel.

Maar nu het ogenblik vlak bij is, nog enkele minuten, en de satan Hem opnieuw voor de verschrikkelijke keuze plaatst, nu is Hij ten einde raad. Ontledigd.

Zo hangt onze verlossing, wat Gods Zoon aangaat, nu aan een zijden draad. Hij is de machteloosheid nabij en smeekt Zijn Vader voor Hem te beslissen. Het doodsweet perst zich uit Zijn lichaam, Zijn vlees, als grote druppels bloed die neerdruppelen op de grond. En dan drukt Zijn Vader de beslissing erdoor. *Ten behoeve* van Zijn Zoon, op Diens intense smeekbede. Tot de taak, die Hij Zich had

gesteld. Zijn Vader ondersteunt Hem om Zijn doódsweeg te kunnen gaan, die van Zijn enige Zoon. Is het Evangelie ergens zo dichtbij, zo onpeilbaar diep? En de toon in het verwijt aan Zijn discipelen zo zacht?

6. Jezus Christus heeft dit allerzwaarste ogenblik stellig voorzien. Hij heeft dan ook Petrus, Johannes en Jacobus meegenomen als getuigen. Als bij de opwekking van Jairus' dochtertje uit de dood. En toen Hij op de berg der verheerlijking Zijn ongekende luister openbaarde, en Zijn keuze, deze af te leggen ondanks de beschrijving, die Mozes en Elia Hem gaven van Zijn uitgang te Jeruzalem, en om Gods Stem te horen over Zijn geliefde Zoon. Zo hier opnieuw.

Van de korte afstand, een steenworp, konden ze Zijn vertwijfeling horen en zien, ook de engel van Zijn Vader, die Hem ondersteunde. En het doodsweet ziet aflopen op de grond als grote bloeddruuppels.

Het was stellig de bedoeling van Jezus, dit misschien meest sprekende moment uit Zijn strijd om de wereld te verlossen, het Evangelie zou ondersteunen: de echtheid van de liefde van Vader en Zoon voor Hun geschapen mensheid. Hun solidariteit.

De gnostiek heeft dit getuigenis bijna verhinderd.

7. Polycarpus, U kent hem, hij was episcopus van de gemeente van Smyrna zoals Marcions vader van de gemeente van Sinope. Hij was een toegewijd discipel van de evangelist Johannes. Toen hem Marcion eens ontmoette, en hem bezwoer: Erken ons toch, Polycarpus, zei deze tot Marcion: „Ik erken u, zeker, ik erken u, de eerstgeborene van de satan.”

Redactie ontving

Dr E. Stanley Jones, Tranen op muziek; Leven in het lijden, Lijden in het leven; De grote vraag naar het waarom vanuit het Leven beantwoord. 158 blz., f 24,50; uitg. Scope/Stanley Jones Foundation, Enschede.

Herinnering en Perspectief, Lezingen gehouden op de herdenkingsdag naar aanleiding van het 100ste geboortjaar van dr E. Stanley Jones door ds Hans Bouma e.a.; 40 blz., f 9,50; uitg. Scope, Enschede.

E. Stanley Jones, Jezus van Nazareth - wereldvreemde dromer of realist? 36 blz. f 9,50; uitg. Scope, Enschede.

Nel Benschop, Ontluikend wonder, met illustraties van Mariet de Geus; gedichten; 28 blz., f 8,90; uitg. J. H. Kok, Kampen.

Ds M. R. van den Berg, De eerste brief aan de Korinthiërs, hoofdstuk 8-16: Vrij om lief te hebben. 173 blz., f 19,90; uitg. Buijten en Schipperheijn, Amsterdam.

Mance ter Andere, Het Teken van de Galg; een korte roman. 66 blz., zonder prijsopgave; uitg. v. d. Berg, Kampen.

Harmjan Dam, De NSB en de kerken: De opstelling van de Nationaal Socialistische Beweging in Nederland ten opzichte van het christendom en met name de Gereformeerde Kerken 1931-1940. 187 blz., f 34,50; uitg. J. H. Kok, Kampen.

Sipke van der Land, Met Paulus en Johannes op reis. 143 blz., f 22,50; uitg. J. H. Kok, Kampen.

Ina de Vries-van der Lichte, De prins op de praalwagen. 71 blz., uitg. J. H. Kok, Kampen, in samenwerking met de Landelijke Protestants Christelijke Vereniging van ouders en vrienden van het afwijkende kind 'Philadelphia'. f 12,50.

Jacobus Revijs (1586-1658, Aanschouwende het nieuw Jeruzalem. Een bloemlezing uit zijn gedichten, samengesteld door Kees Bezemer. 48 blz., f 10,90; uitg. De Groot Goudriaan, Kampen.

Henk ten Have, Jeremy Bentham - Een quantumtheorie van de ethiek. 170 blz., f 35,-; uitg. Kok Agora, Kampen.

Ds J. H. Velema, Veelvuldig vragen naar de weg, deel I: 146 blz., f 19,90; uitg. Kok, Kampen.

Paul van Oosten, 'Ik ben ...' - Portretten van Jezus Christus uit het Evangelie van Johannes. 115 blz., f 17,90; uitg. J. N. Voorhoeve, Den Haag.

Jaap Zijlstra, Een dag uit duizend - Negenig kleine gedichten; 45 blz., f 14,90; uitg. J. H. Kok, Kampen.

Kerknieuws

Ned. Geref. Kerk van Leerdam

De kerkeraad heeft een beroep uitgebracht op Ds W. J. van der Linde te Ede.

Ned. Geref. Kerk van Hattem

De kerkeraad ontving van de raad van de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) te Hattem een schrijven, waarin hij meedeelde, naar aanleiding van het feit dat het dit jaar (1986) honderd jaar geleden was, dat de doleantie plaatsvond, zich bezig gehouden te hebben met de vraag wat hem te doen stond om de eenheid te dienen van hen, die het Woord van God begeren lief te hebben, zoals dit wordt nagesproken in de drie formulieren van eenheid.

Hij wil een appèl doen uitgaan om mee te werken aan de vergadering van de gemeente van Christus in de eenheid van het ware geloof. Daartoe nodigt hij uit tot een bespreking.

De kerkeraad heeft hierop de raad van de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) doen weten met dankbare verwondering kennis genomen te hebben van dit schrijven.

Hij verwijst naar het messiaans gebed van Christus en verklaart van harte bereid te zijn tot een gesprek, waarin

over en weer een appèl op elkaar wordt gedaan om naar de wil van onze Heiland de Zijnen te vergaderen in de eenheid van het ware geloof.

Voor de duidelijkheid voegt hij hieraan toe broeders te willen ontmoeten en ook te verwachten als broeders te worden ontvangen.

Gezien aanspraak („geacht college”) en groet („met hoogachting”) van het schrijven, vraagt hij: is dat ook uw gezindheid?

Adreswijziging kandidaat G. J. Zwarts

Ingaande 7 februari luidt het nieuwe adres van kandidaat G. J. Zwarts: Kromme Elleboog 33, 3012 VM Rotterdam. Het telefoonnummer is thans: 010-4123145.

Op kamers in Zwolle

Ga je studeren in Zwolle en je zoekt daar een kamer? Dan kan de Stichting Diakonaal Jeugdhuisvestingsproject Zwolle (SDJZ) je aan woonruimte helpen.

De Stichting is opgericht door de Chr. Ger. Kerk en de Ned. Ger. Kerk (II) te Zwolle.

Zij beheert een huis, waar plaats is voor 14 studenten en twee hoofdbewoners.

Je woont zelfstandig, maar je behoort wel tot een christelijke woongemeenschap!

De kamers van dit huis worden aangeboden voor de duur van één à twee jaar.

Bovendien is het mogelijk om via de Stichting elders in Zwolle aan een kamer te komen.

Vraag een informatie- of aanmeldingsformulier aan bij: Secretariaat SDJZ, Staatsmanlaan 23, 8014 TW Zwolle. N.B. Er is per 1 maart al woonruimte in het studentenhuus beschikbaar.

Evangelische Stichting Jongerenhuisvesting Rotterdam

Een aantal jaren draait het ESJR-huis in Rotterdam al weer. Voor het derde jaar hebben bewoners hun intrek in het huis genomen om in onze stad te wonen, er wegwijst te worden en contacten te leggen.

Ook oud-bewoners komen zo nu en dan binnenvallen voor de gezelligheid, een gemeenschappelijke maaltijd, bijbelstudie of een gesprek.

Per 1 augustus a.s. wordt er weer ruimte gemaakt voor een nieuwe groep.

Kom je in Rotterdam voor het eerst studeren, werken of wonen, neem dan contact op met onze secretaris of de hoofdbewoonster van het huis.

Hier volgen alvast wat algemene gegevens: Het huis heeft 9 royale kamers van diverse afmeting en huurprijs. Er zijn 3 keukens en 3 sanitaire voorzieningen (douche/toilet). Op de begane grond is een gezamenlijke ontmoetingsruimte. De huurprijzen variëren van f 190,- tot f 350,- per maand, incl. verwarming en verlichting.

Het huis is gelegen aan een brede winkelstraat in het westen van Rotterdam.

Tot slot de informatie-adressen: Secretariaat: G. G. Groenewegen-Bosman, Schiedamseweg 216a, 3025 AN Rotterdam, tel. 010-4760129.

Hoofdbewoonster: H. Lagewaard, Vierambachtsstraat 20, 3023 AM Rotterdam, tel. 010-4771013.

Uit breder kring

C.O.G.G.-Conferentie

Elk jaar belegt het Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte een conferentie. Dit jaar wordt deze conferentie gehouden op D.V. donderdag 2 april

1987. Opnieuw in 'De Aker' te Putten van 10.00-16.00 uur,

Prof. dr W. van 't Spijker te Apeldoorn zal het boeiende onderwerp behandelen: Spiritualiteit in het zoeken naar eenheid.

De prijs voor deelname aan deze conferentie - consumpties, koude lunch en administratiekosten inbegrepen - is f 25,-.

Men kan zich opgeven bij en deelnemerskosten betalen aan de secr. ds J. H. Velema, Whemelaan 6, 8071 GZ Nunspeet, tel. 03412-51379; gironr. 880514.

Psalmberijming

Voor een mij bevriende Chr. Geref. Kerk zoek ik exemplaren van een boekje, waarin alleen de nieuwe psalmberijming staat. Het is bij de uitgevers en in de handel niet meer verkrijgbaar. Als er gemeenten zijn, die deze boekjes niet meer nodig hebben, omdat zij het Liedboek gebruiken, houd ik mij aanbevolen. Dan graag bericht aan T. Bouterse, Sterrekinderen 13, 2907 EB Capelle a.d. IJssel, tel. 010-4587631.

Beleeft 't een CJV-vakantie

Voor jongeren, die van avontuur houden, is onlangs de CJV-vakantieposter 1987 verschenen met een uitgebreid aanbod van kindervakanties, strandvakanties voor jongeren, reizen naar Skandinavië en het Oostblok, tentenkampen in Leusden en watersportvakanties in Friesland.

Het is een greep uit het veelzijdige programma.

Het Christelijk Jongeren Verbond heeft door zijn internationale contacten in meer dan 90 landen unieke mogelijkheden voor buitenlandvakanties: Griekenland, Israël, Hongarije, Engeland en Frankrijk zijn ondermeer vertegenwoordigd. Ook in het binnenland zijn ieder jaar duizenden kinderen en jongeren te gast in een tentenkamp, schip of kampeerboerderij van het CJV.

Voor kinderkampen is er goed getrainde leiding, die zorgt voor een spannend programma. Graaf geeft het CJV nadere informatie over de opzet van zijn kampen.

Voor de vakanties met jongeren is begeleiding aanwezig, die samen met de deelnemers, zorgt dat alle vakantie-mogelijkheden worden benut. De prijzen van de CJV-vakanties zijn laag gehouden, zodat er geen belemmeringen zijn voor mensen met een krappe beurs.

De CJV-vakantieposter is gratis verkrijgbaar bij alle VVV's en bij: CJV-Zomerwerk, Postbus 115, 3970 AC Driebergen-R., tel. 03438-20170.

Neem zelf een abonnement.

*U hoeft er
niet
(volledig)
achter te staan
om er (toch)
voor te zijn.*

Opbouw
voor mij.

- ☐ kennismakingsnummers
- ☐ abonnement

Naam
Adres
Postcode en plaats

Sturen naar: Administratie Opbouw (zonder postzegel)
Antwoordnummer 38, 3940 ZD Leersum.